

eliberării și improprietății țăranilor n-a putut juca un rol în aceste legături, deși această problemă stătea la baza revendicărilor democratice formulate în Țara Românească. Am spus însă că, în urma răscoalelor țărănești din Galiția, emigrația polonă în întregimea ei adoptase desființarea clăcii în Polonia. Pe de altă parte, era imposibil ca polonii, aliați ai revoluției romine, să nu fi văzut că problema țărănească în principatele romine era problema cheie pentru revoluție, mijlocul de a câștiga o bază solidă într-o țară cu orașe puține și încă slabe din punct de vedere economic.

De aceea, mai ales după căderea revoluției muntene, emigrația polonă urmărește cu atenție desfășurarea problemei agrare la romini. În epoca ce a urmat imediat după revoluție, boierii moșieri din Țara Românească au căutat să răspundească justificări ale clăcii țărănești pe moșiile lor, simțind situația lor periclitată în această privință. Unul din aceste memorii datorit doctorului Arsache, fost ministru al lui Alexandru Ghica, memoriu destinat să fie difuzat în Rusia țaristă și la Poartă, căzu în minile agentului polon Gradowicz de la București. El copiază memoriul lui Arsache, datat din 27 septembrie 1849 și-l transmite agenției polone (conservatoare) de la Constantinopol, însoțindu-l de observații critice, care formează un adevărat rechizitoriu al regimului legal al muncii țărănești stabilit de Regulamentul Organic din Țara Românească, un document menit să fie o armă de luptă pentru eliberarea țăranilor romini. Această critică tradusă în franțuzește la 18—30 ianuarie 1850, a fost transmisă de agenția polonă din Orient centralei emigrației lui Adam Czartoryski, la Paris, spre a fi difuzată ca o combatere a propagandei boierilor pentru menținerea în servitute a muncii țărănești; era deci un text destinat propagandei în lumea politică europeană și cerută de împrejurări.

Este interesant de constatat că această critică poloneză a regimului feudal din țările romine a fost scrisă chiar în același an, în care N. Bălcescu a publicat la Paris strălucitul său studiu pamflet îndreptat împotriva aceluiași regim: *Question économique des principautés danubiennes*. Ambele, păstrând proporțiile între o critică improvizată și opera documentată a unui istoric și profund cunoscător al situației sociale din țară, răspundeau aceleiași nevoi. Lupta pentru acapararea brațelor de muncă țărănești din țară a provocat demascarea regimului de servaj feudal întirziat în țara noastră în fața opiniei publice europene. În această luptă facem cunoștință acum cu o contribuție a emigrației polone¹.

Prin încheierea convenției de la Balta Liman privitoare la principatele romine, între Rusia și Imperiul Otoman (1849) se pusese problema revizuirii Regulamentelor Organice din cele două țări și în special aceea a reconsiderării relațiilor feudale între țărani și boieri. Pamfletul amintit al lui N. Bălcescu, cit și observațiile doctorului Arsache și criticile lui Gradowicz aduse regimului feudal din țările romine stau în legătură cu aceste proiecte de reformă.

Memoriul lui Arsache recunoaște că există o mișcare generală de nemulțumire a țăranilor împotriva clăcii, a rentei feudale în muncă, de care nemulțumire s-au folosit și « instigatorii » ultimei revoluții. În anume țări din Europa, spune Arsache, claca a fost răscumpărată în bani, astfel în Austria și în Prusia și despăgubirea privește în mod egal pe țărani și pe stat. Dar această măsură, crede autorul memoriului, ar fi imposibil de aplicat în Țara Românească, unde mijloacele financiare, circulația monetară, adică starea locuitorilor, nu îngăduie

¹ Anexa III.